

ZPRÁVA

České odborné společnosti klinické farmacie
ČLS JEP

ROK 2019

OBSAH

Úvodní slovo předsedy společnosti	2
Cíle České odborné společnosti klinické farmacie ČLS JEP	3
Výbor společnosti ČOSKF ČLS JEP	4
Aktuality KF 2019	6
Klinickofarmaceutická péče v České republice – Popis aktuálního stavu a stanovení cílů	7
Vize ČOSKF: rozvoj ambulantní klinickofarmaceutické péče	8
Vize ČOSKF: uplatnění klinicky orientované farmaceutické péče	10
Vzdělávání v oboru Klinická farmacie	11
Koncept kontinuálního vzdělávání v oboru Klinická farmacie	12
Pracovní skupina pro podání léčiv sondou	14
Pracovní skupina pro ředění a podávání léčiv	15
Odborné akce ČOSKF ČLS JEP v roce 2019	16
Prezentace klinickofarmaceutické péče na kongresech a v tisku	18
Rok 2019 v číslech	19

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

ohlížíme se za 9. rokem fungování naší České odborné společnosti klinické farmacie ČLS JEP (dále jen ČOSKF). Jako každý rok jsme prožívali příjemné chvíle, kdy jsme měli pocit, že se nám vše daří. Občas byly vystřídány chvílemi méně příjemnými. Nicméně pozitiva stále převažují. A jaká to jsou?

1. Pozitivní je, že se setkáváme, vzděláváme se, předáváme si zkušenosti a víme o sobě.
2. Pozitivní je, že se nám podařilo udržet tradici únorových setkání pod novým názvem „Aktuality KF“, která mají více metodický charakter.
3. Pozitivní je, že máme 35 nových kolegů, kteří se hlásí do specializačního vzdělávání v oboru Klinická farmacie a kteří nedají na řeči, že je to obor „brutálně“ obtížný. Nutno poznamenat, že kdo chce pracovat jako klinický farmaceut, nemusí obětovat osobní život, jak se často traduje. Nejdůležitější pro úspěšné složení atestační zkoušky je vykonávat klinickou praxi pod vedením zkušeného školitele a pak jde všechno relativně snadno. Stačí se podívat do řad kolegů lékařů, kteří atestují, protože svůj obor v předepsané šíři praktikují.
4. Pozitivní je, že máme dalších 7 kolegů, kteří úspěšně v roce 2019 složili atestační zkoušku v oboru Klinická farmacie.
5. Pozitivní je, že se snažíme o „klinickou“ Klinickou farmacii a že víme, kde je naše místo ve zdravotnickém systému ČR.
6. Pozitivní je, že se pro klinickofarmaceutickou péči otevírá také ambulantní sféra zdravotní péče.
7. Pozitivní je, že se podařilo začlenit vzdělávání v nástavbovém oboru Farmaceutická péče o geriatrické pacienty pod Subkatedru klinické farmacie.
8. Pozitivní je, že nás stále lépe vnímá lékařská obec. Je třeba poděkovat všem autorům, kteří se podíleli na přípravě dvojčísla Časopisu lékařů českých, které je věnováno klinické farmacii.
9. Pozitivní je níže uvedený přehled toho, co se podařilo v uplynulém roce.

Vážení, závěrem mi dovoluji poděkovat všem, kdo s elánem a nasazením pracují ve prospěch oboru Klinická farmacie. V uplynulém roce jsme mnohé započali. Věřím, že společným úsilím se nám podaří úspěšně pokračovat i dále.

PharmDr. Jana Gregorová

- **garantovat koordinovaný rozvoj klinické farmacie v ČR s důrazem na kvalitu svých odborníků**
- **garantovat standardy a metodiku práce klinického farmaceuta**
- **garantovat, aby práci na klinických odděleních nad lékovými anamnézami vykonával odborník se specializovanou způsobilostí v oboru klinická farmacie**
- **postupný rozvoj samostatných oddělení klinické farmacie**

VÝBOR SPOLEČNOSTI ČOSKF ČLS JEP

PharmDr. Jana Gregorová – předseda

Oddělení klinické farmacie, Nemocnice Na Bulovce, Praha

Hlavní autor koncepčních a metodických dokumentů společnosti. Autor a spoluautor výkonů klinického farmaceuta a výkazu činností klinického farmaceuta pro ÚZIS. Aktivní účastník vyjednávacích týmů na MZ ČR, pojišťovnách, IPVZ, SÚKL. Nastavuje specializační a kontinuální postgraduální vzdělávání, tvoří vzdělávací program. Garant a lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Kateřina Langmaierová – vědecký sekretář

Oddělení klinické farmacie, Krajská zdravotní a.s., Ústí nad Labem

Autor podkladů pro výkaz činnosti klinického farmaceuta, výkon klinického farmaceuta, metodických podkladů pro práci klinického farmaceuta. Účastní se metodických jednání se státní správou a zástupci zdravotních pojišťoven. Garant a lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Martina Maříková – místopředseda

Oddělení klinické farmacie, Fakultní nemocnice, Hradec Králové

Vedoucí Subkatedry klinické farmacie IPVZ – zajišťuje specializační vzdělávání, tvoří vzdělávací program, je garantem povinných specializačních kurzů. Je aktivním účastníkem při komunikaci s MZ ČR v oblasti specializačního vzdělávání.

PharmDr. Irena Murínová – pokladník

Oddělení klinické farmacie, Ústřední vojenská nemocnice, Praha

Pokladník ČOSKF, editor výroční zprávy ČOSKF. Koordinátor Pracovní skupiny pro ředění a podávání léčiv. Garant a lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Alena Linhartová – člen

Oddělení klinické farmacie, Thomayerova nemocnice, Praha

Koordinátor Pracovní skupiny pro podání léčiv sondou. Garant a lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Jan Hartinger, Ph.D. – člen

Oddělení klinické farmakologie a farmacie, Všeobecná fakultní nemocnice, Praha

Pověřen rozvíjením spolupráce s Českou společností pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii a se zahraničím. Lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Ivana Tašková – člen

Oddělení klinické farmacie, Psychiatrická nemocnice Bohnice, Praha

Administrátor webu. Pověřen rozvíjením spolupráce se zahraničím. Garant a lektor workshopů ČOSKF.

Poradci – stálí hosté:

PharmDr. Irena Štenglová-Netíková, Ph.D., RNDr. Jiří Netočný

Čestný předseda:

prof. RNDr. PhMr. Jaroslav Květina, DrSc. Dr.h.c.

Čestný člen:

prof. RNDr. PhMr. Ludmila Kameníková, DrSc.

Revizní komise ČOSKF ČLS JEP

PharmDr. Lucie Schrabalová – Předseda revizní komise

Oddělení klinické farmacie, Ústřední vojenská nemocnice, Praha

Administrátor a redaktor webu.

Mgr. Barbora Kováčová, Ph.D. – člen

Oddělení klinické farmacie, Fakultní nemocnice, Plzeň

Koordinátor newsletteru. Spoluorganizátor a lektor workshopů ČOSKF.

PharmDr. Kristina Pechandová, Ph.D. – člen

Oddělení klinické farmacie, Nemocnice, Strakonice

Koordinátor newsletteru. Lektor workshopů ČOSKF

Konference pracovní-metodického charakteru.

AKTUALITY KF 2019

Konference České odborné společnosti klinické farmacie

15. února 2019

Témata:

- Výzvy pro klinickou farmacii v nadcházejícím období
- Výkony klinického farmaceuta – výklad problematických oblastí
- Nemocniční farmacie, kompetence
- Význam komunikace v práci klinického farmaceuta

KLINICKOFARMACEUTICKÁ PÉČE V ČESKÉ REPUBLICĚ – POPIS AKTUÁLNÍHO STAVU A STANOVENÍ CÍLŮ

Dokument předkládá podrobný popis aktuálního stavu a cílů implementace a rozvoje klinickofarmaceutické péče v podmínkách českého zdravotnického systému. Při zajišťování dostupnosti klinickofarmaceutické péče se o obsah mohou opřít jak poskytovatelé zdravotních služeb, tak plátcí zdravotní péče při tvorbě sítě zařízení.

1. vyd. Praha: Maxdorf, 2019. ISBN 978-80-7345-622-1

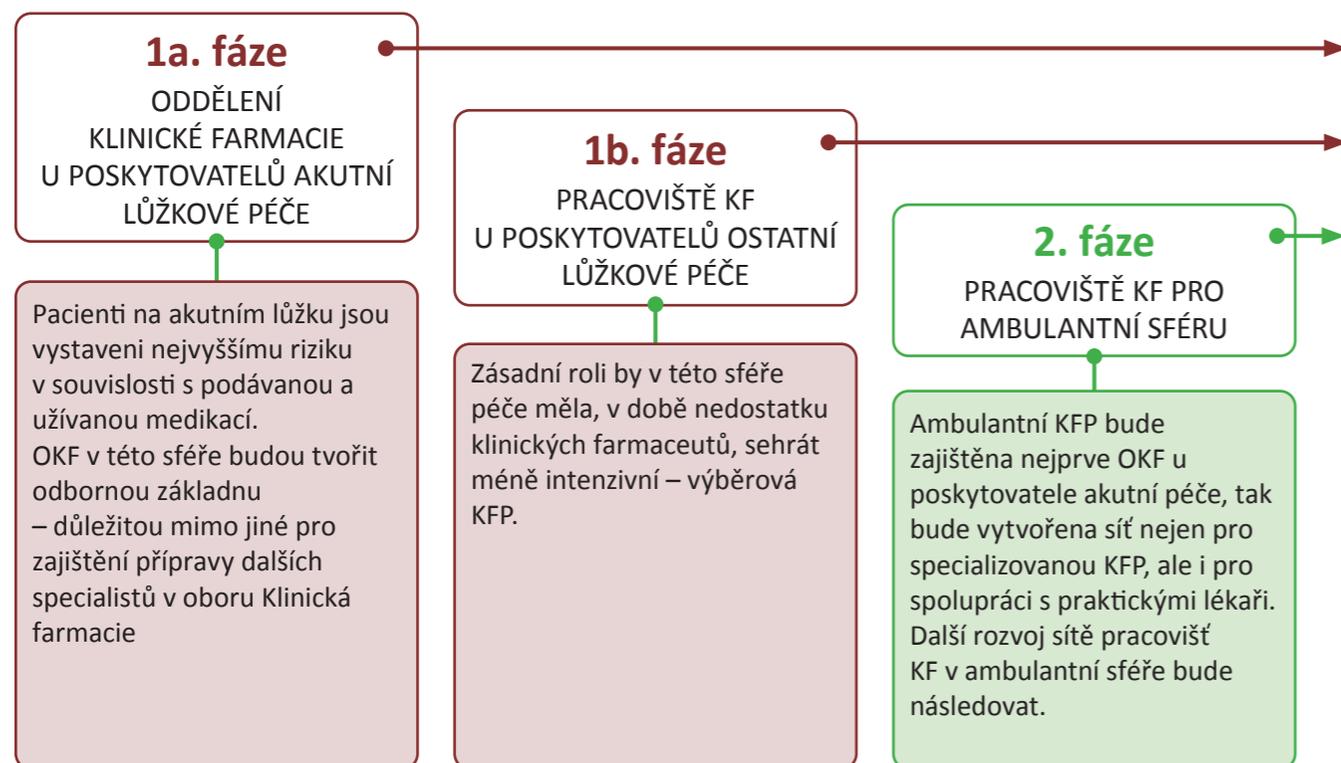
VIZE ČOSKF: ROZVOJ AMBULANTNÍ KLINICKOFARMACEUTICKÉ PÉČE

Lékaři zdravotnických zařízení lůžkové péče mají možnost využívat službu klinického farmaceuta a podle zpracovaných dat má tato služba benefit jak pro pacienty, a tak i pro zdravotnický systém jako celek.

ČOSKF se domnívá, že je třeba, aby i lékaři zdravotnických zařízení primární a specializované ambulantní péče měli možnost službu klinického farmaceuta využít.

V současné době již některá oddělení klinické farmacie, která vznikla v rámci zdravotnických zařízení lůžkové péče, poskytují klinickofarmaceutickou péči také ambulantním pacientům těchto zdravotnických zařízení. Jedná se zejména o pacienty s vysoce rizikovou farmakoterapií – onkologické pacienty, pacienty po transplantaci, pacienty s autoimunitními chorobami, dialyzované pacienty, pacienty s komplikovanou antiretrovirovou medikací a další.

Ambulantní klinickofarmaceutická péče by měla být nejprve soustředěna u poskytovatelů lůžkové péče s tím, že daná oddělení klinické farmacie by představovala pro začátek i síť pracovišť pro praktické lékaře, viz obrázek níže.

Tabulka: Minimální počty klinických farmaceutů k zajištění klinickofarmaceutické péče pro akutní, následnou lůžkovou a ambulantní péči u poskytovatelů lůžkové péče.

Počet lůžek	Počet ZZ	Lůžka celkem	Z toho lůžka následné péče	Doporučený typ oddělení klinické farmacie	Počet KF k zajištění KFP		
					Pro lůžka akutní péče	Pro lůžka následné péče	Pro ambulantní sféru
>1000	11	14 953	222	Vyšší	55	1	44
500–1000	16	10 977	1 009	Vyšší	64	5	48
200–499	62	20 778	1 699	Základní	124	8	124
100–199	53	7 740	3 357	Pracoviště KF	53	16	–
<100	46	2 359	1 365	Pracoviště zajišťující konzultační službu KF	23	6	–
Celkem	–	–	–	–	319	36	92 (216*)

KF: klinický farmaceut, KFP: klinickofarmaceutická péče, ZP: zdravotní péče, ZZ: zdravotnické zařízení.

Počet zdravotnických zařízení, počet lůžek: zdroj ÚZIS ČR, Aktuální informace č. 5/2014. Odhad minimálního potřebného počtu klinických farmaceutů vychází z „Koncepte oboru Klinická farmacie: Klinickofarmaceutická péče“.

*Zajištění KFP pro ambulantní sféru zdravotní péče: 1 klinický farmaceut na 40 380 obyvatel ČR.

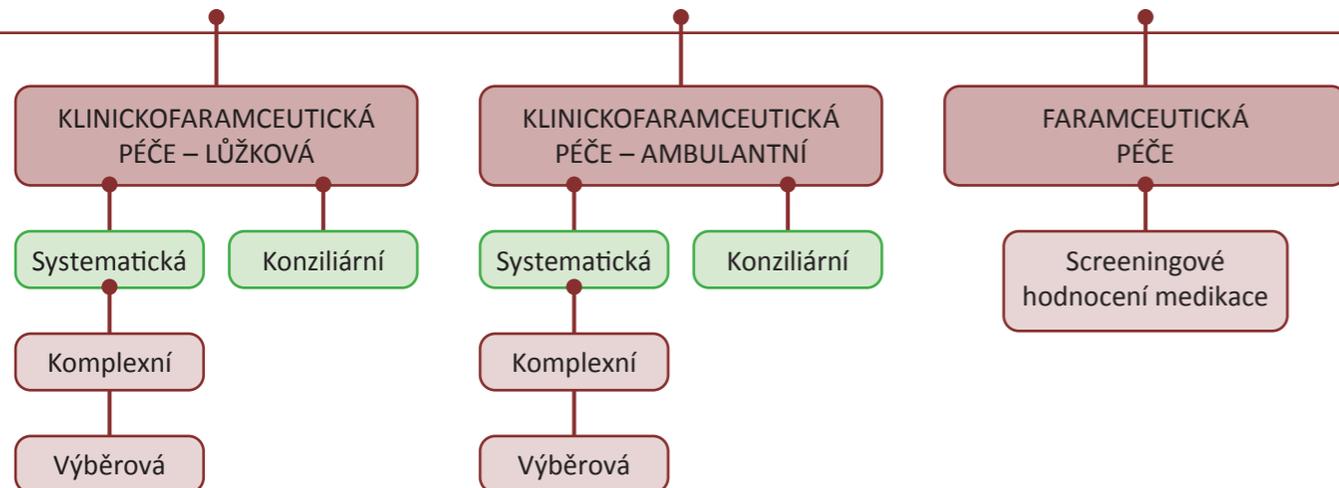
VIZE ČOSKF: UPLATNĚNÍ KLINICKY ORIENTOVANÉ FARMACEUTICKÉ PÉČE

ČOSKF vnímá potřebu podpořit farmaceuty, kteří mají zájem věnovat se farmaceutické péči, která bude více klinicky orientována a zaměřena na určité oblasti farmakoterapie pacienta. Vzdělávání těchto farmaceutů musí být vedeno klinickými farmaceuty a vyžaduje určitou dobu praxe na oddělení klinické farmacie.

ČOSKF proto předkládá svou vizi odstupňování péče – konkrétně klinicky orientované farmaceutické péče jako předstupně klinickofarmaceutické péče a koexistence těchto dvou péčí v systému zdravotních služeb poskytovaných farmaceutem tak, aby byla zajištěna kvalita péče a bezpečnost pro pacienta.

ODDĚLENÍ KLINICKÉ FARMACIE/PRACOVIŠTĚ KLINICKÉHO FARMACEUTA/ PRACOVIŠTĚ ZAJIŠŤUJÍCÍ KONZULTAČNÍ SLUŽBU KLINICKÉHO FARMACEUTA

POSKYTOVATEL LŮŽKOVÉ NEBO AMBULANTNÍ PÉČE

VZDĚLÁVÁNÍ V OBORU KLINICKÁ FARMACIE

Pokračuje **spolupráce** na pregraduální výuce na **Farmaceutické fakultě UK v Hradci Králové a Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně**.

Specializační vzdělávání a spolupráce s IPVZ

ČOSKF spolupracuje s IPVZ na specializačním vzdělávání v oboru Klinická farmacie. Aktivně se podílí na realizaci specializačních kurzů a specializačních stáží na akreditovaných pracovištích I. a II typu v oboru Klinická farmacie pro klinické farmaceuty. Nedílnou součástí spolupráce s IPVZ je příprava edukačních materiálů – podkladů pro výuku v interaktivně zaměřených specializačních kurzech.

V roce 2019 byly realizovány tyto specializační kurzy:

Racionální farmakoterapie antibiotiky
(13. 3. 2019 – 15. 3. 2019, Praha)

Hodnocení racionality farmakoterapie u poskytovatele zdravotních služeb
(21. 10. 2019 – 22. 10. 2019, Praha)

Základy biochemie pro klinického farmaceuta, farmakoterapie změn vnitřního prostředí
(23. 10. 2019 – 25. 10. 2019, Praha)

V roce 2019 bylo realizováno ve spolupráci s IPVZ **25 specializačních stáží**.

KONCEPT KONTINUÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V OBORU KLINICKÁ FARMACIE

Diferenciace klinických oborů, počet nových léčiv a rychlost, kterou k rozvoji dochází, vede k potřebě navázat na specializační vzdělávání klinických farmaceutů vzděláváním kontinuálním.

Klinický farmaceut musí ovládat farmakoterapii a řešení lékových problémů vznikajících v kterémkoliv lékařském oboru – a to alespoň v základní rovině i v případě, že se danému oboru nevěnuje systematicky. Důvodem je zejm. skutečnost, že v mnohých zdravotnických zařízeních je zatím počet klinických farmaceutů nedostatečný – specialista v oboru Klinická farmacie proto potřebuje být do jisté míry „univerzálním“ odborníkem na farmakoterapii. Nicméně, stejně jako tomu bylo v předchozích letech v lékařských oborech, tak i v oboru Klinická farmacie bude muset postupně docházet k další diferenciaci a specializaci. Systém klinickofarmaceutické péče je již nyní nastaven tak, aby každý klinický farmaceut úzce spolupracoval pouze s několika málo lékařskými obory – v těchto oborech pak musí mít hlubší znalosti farmakoterapie (na rozdíl od oborů, kterým neposkytuje systematickou péči – viz výše).

ČOSKF proto nyní vytváří model kontinuálního vzdělávání, který bude umožňovat vzdělávání ve 2 úrovních:

1. **základní** – určeno pro všechny klinické farmaceuty, cílem je získat základní orientaci ve farmakoterapii určitého oboru,
2. **pokročilé** – určeno pro klinické farmaceuty, kteří poskytují systematickou péči konkrétnímu oboru, cílem je získat hlubší znalosti farmakoterapie v tomto oboru.

Témata kontinuálního vzdělávání v oboru Klinická farmacie

Ledviny a léčiva, eliminační metody

garant: PharmDr. Jana Gregorová

Léčba HIV – antiretrovirotika

garant: PharmDr. Irena Murínová

Psychofarmaka v praxi klinického farmaceuta

garanti: PharmDr. Ivana Tašková, PharmDr. Kateřina Langmaierová

Klinická farmacie v intenzivní medicíně

garanti: PharmDr. Jana Gregorová, PharmDr. Alena Linhartová, Mgr. Barbora Kováčová, Ph.D.

ATB v praxi klinického farmaceuta

garanti: PharmDr. Jana Gregorová, PharmDr. Jan Dvořák

Klinická farmacie v paliativní medicíně

garanti: PharmDr. Jana Gregorová, PharmDr. Irena Murínová

Klinická farmacie v chirurgii

garant: Mgr. Jitka Gambacorta

Klinická farmacie v onkologii

garant: PharmDr. Jana Gregorová

Klinická farmacie a interní medicína

garant: PharmDr. Kristina Pechandová, Ph.D.

Klinická farmacie v pediatrii

garanti: PharmDr. Petra Rozsivalová, PharmDr. Simona Katrnošková

Organizace ve zdravotnictví

garant: PharmDr. Kateřina Langmaierová

PRACOVNÍ SKUPINA PRO PODÁNÍ LÉČIV SONDOU

Pracovní skupina (PS) zahájila svoji činnost v roce 2015.

Hlavním úkolem PS je příprava písemných **doporučení** ke správnému podání léčiv sondou, určenou primárně pro podávání enterální výživy. Cílem doporučení je upozornit na možná rizika spojená s touto nestandardní cestou podání léčiv (zejm. na možnou změnu účinnosti a/nebo bezpečnosti farmakoterapie) a poskytnout návod, jak taková rizika minimalizovat.

PS rovněž připravuje interaktivní **rozhodovací schémata**, která usnadňují výběr nejvhodnějšího přípravku s obsahem požadované účinné látky či výběr nejvhodnější terapeutické alternativy v rámci požadované lékové skupiny, a to v závislosti na použitém typu sondy.

V roce 2019 se uskutečnily 2 schůzky PS. Prioritou byla aktualizace již vydaných doporučení – přehodnoceno bylo prvních 19, tj. 50 % těchto doporučení. Kromě toho bylo zveřejněno 9 nových doporučení a 2 nová rozhodovací schémata.

Činnost PS byla prezentována na XIII. Kongresu České společnosti intenzivní medicíny (Praha, 4/2019) a v Časopise lékařů českých (2019, 158: 7-8).

Ke dni 31. 12. 2019 měla PS 13 členů, na webu ČOSKF bylo zveřejněno celkem 47 doporučení a 3 rozhodovací schémata.

PRACOVNÍ SKUPINA PRO ŘEDĚNÍ A PODÁVÁNÍ LÉČIV

V roce 2019 proběhly 2 schůzky PS. Zájem PS byl tentokrát zaměřen na 2 oblasti:

1. V mezioborové spolupráci s technologií z Farmaceutické fakulty VFU Brno provést stabilitní studii vybraných typů analgeticko-myorelaxačních infuzí.
2. Zahájit celkovou aktualizaci Tabulky ředění a podávání léčiv.

PS zpracovala problematiku správného ředění a podávání parenterálních léčivých přípravků, které se věnovala v předchozím roce, do odborného článku:

Murínová I, Cihlo J, Dvřková L, Krutilová K, Langmaierová K, Linhartová A, Polášková L, Vedrová J, Vodička M. Parenterální léčivé přípravky – správné ředění a podávání. Remedia 2019; 29: 300–304.

Workshop: **Ledviny a léčiva, eliminační metody VI**
24. 1. 2019, Praha

Aktuality KF 2019
15. 2. 2019, Praha

Workshop: **Léčba HIV – antiretrovirotika III**
Spolupráce: Česká společnost AIDS pomoc, z.s.
28. 3. 2019, Praha

Workshop: **Psychofarmaka v praxi klinického farmaceuta II**
16. 5. 2019, Praha

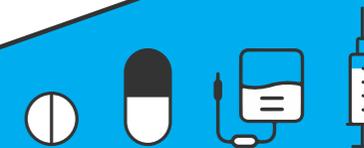
Workshop: **Antibiotika v praxi klinického farmaceuta II**
14. 6. 2019, Praha

Workshop: **Klinická farmacie v intenzivní medicíně II**
20. 9. 2019, Plzeň

Workshop: **Ledviny a léčiva, eliminační metody IV - opakování**
4. 12. 2019, Praha

9. KONGRES ČESKÉ ODBORNÉ SPOLEČNOSTI KLINICKÉ FARMACIE ČLS JEP Farmakoterapeutické aspekty léčby

11. – 12. říjen 2019
Ústřední vojenská nemocnice Praha

Hlavní téma kongresu: Problematika hormonálních regulací v organizmu, ovlivnění farmakoterapií

Další témata kongresu: Cesta k racionální terapii karbapenemy; Buďte připraveni i na HIV pacienta – 2-složkové antiretrovirové režimy v rozhodování klinického farmaceuta; Varia

Blok připravený Českou společností pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii ČLS JEP: Co může přinést vzájemná spolupráce

Sobotní **pracovní snídaneň** byla věnována nemocniční farmacii

Doprovodné **workshopy**: Glykémie – když selže regulace; Natrémie a její regulace, „multioborový“ přístup; Klinická farmakoterapie v pediatrii

PREZENTACE KLINICKOFARMACEUTICKÉ PÉČE NA KONGRESECH A V TISKU

XIII. Kongres České společnosti intenzivní medicíny ČLS JEP

24. – 26. 4. 2019, Praha

Kurz „Klinická farmacie v paliativní medicíně“

Pořadatel: Česká společnost paliativní medicíny ČLS JEP

10 – 11. 9. 2019, Praha

69. Česko-slovenské farmakologické dny

Pořadatel: Česká společnost pro experimentální a klinickou farmakologii a toxikologii ČLS JEP, Slovenská farmakologická spoločnosť SLS, Slovenská toxikologická spoločnosť a 3. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze

11. – 13. 9. 2019, Praha

32nd Congress of European College of Neuropsychopharmacology

7. – 10. 9. 2019, Copenhagen, Denmark

48th Symposium of European Society of Clinical Pharmacy

23. – 25. 10. 2019, Ljubljana, Slovenia

XXVI. Kongres České internistické společnosti ČLS JEP

17. – 20. 11. 2019, Praha

Časopis lékařů českých, 7-8/2019

Hlavní téma: Klinická farmacie

ROK 2019 V ČÍSLECH

Členové ČOSKF ČLS JEP

Celkem	162
--------	-----

Počet oddělení a pracovišť klinické farmacie v ČR podle rozsahu poskytované klinickofarmaceutické péče

Celkem	40
Oddělení klinické farmacie vyššího typu	9
Oddělení klinické farmacie základního typu	5
Pracoviště klinického farmaceuta	24
Konzultační služba klinického farmaceuta	2

Oddělení/pracoviště klinické farmacie podle organizačního začlenění u poskytovatelů zdravotních služeb

mimo lékárnou	19
---------------	----

Odborné akce ČOSKF ČLS JEP

Kongres ČOSKF	1
Aktuality KF	1
Workshopy ČOSKF	9

Spolupráce s IPVZ

Počet specializačních stáží na pracovištích a odděleních klinické farmacie	25
Počet nově zařazených do specializačního vzdělávání v oboru Klinická farmacie	35
Počet kolegů, kteří úspěšně složili atestační zkoušku z Klinické farmacie	7

Máte svého klinického farmaceuta?

Česká odborná společnost
klinické farmacie ČLS JEP

Česká odborná společnost klinické farmacie ČLS JEP
Lékařský dům, Sokolská 31, 120 26 Praha 2
www.coskf.cz